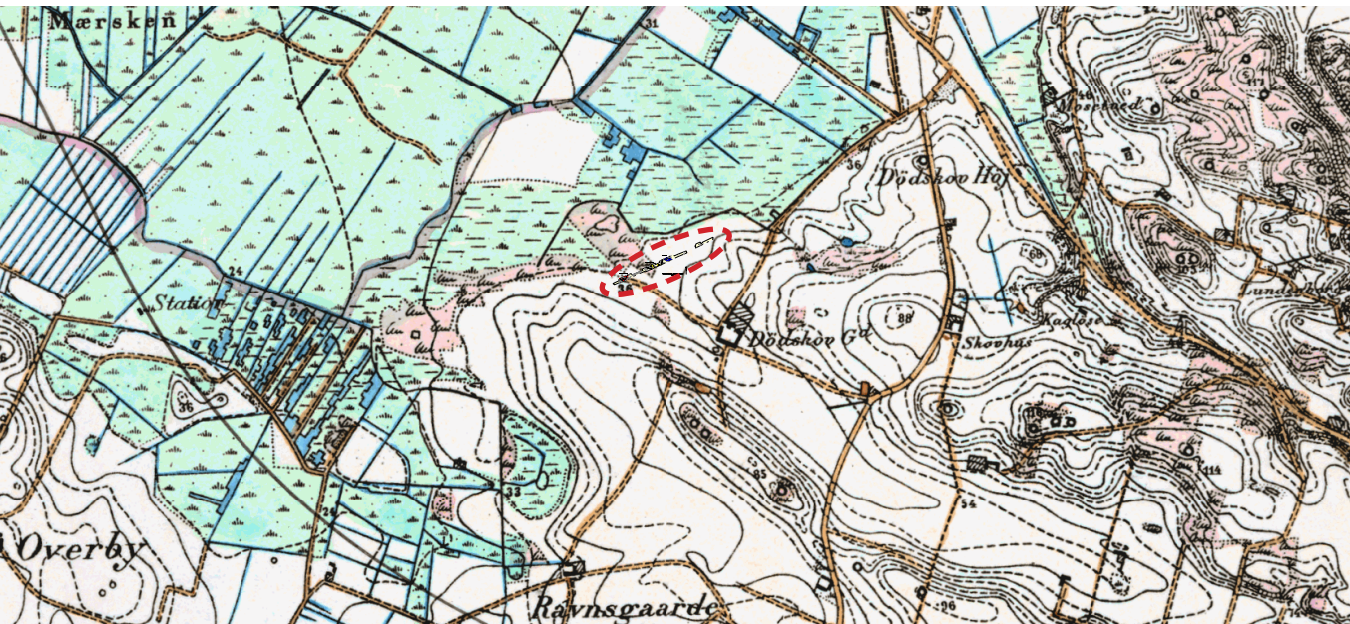

Dydskovgård

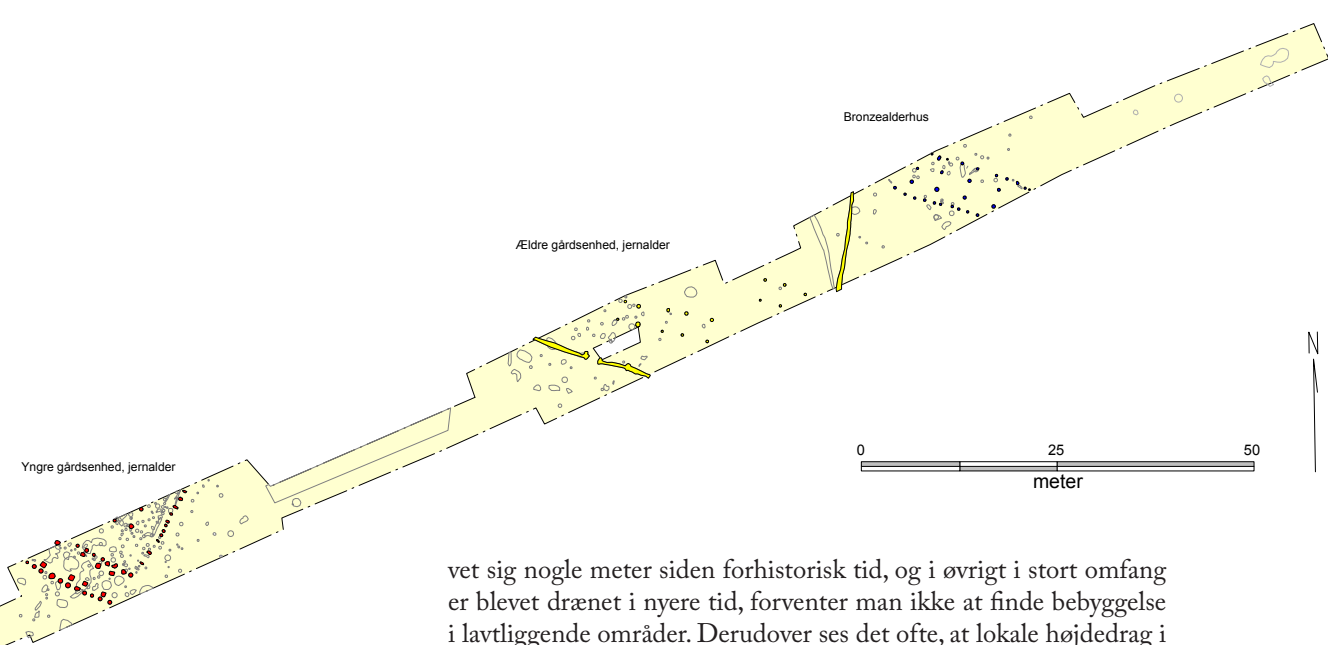

I sommeren og efteråret 2011 skulle der nedgraves elkabler mellem Vester Hassing og Sørå ved Asaa. Nedgravningen af elkabler indebærer et betragteligt jordarbejde, hvorfor arkæologer fra Nordjyllands Historiske Museum forundersøgte den del af strækningen, der ligger inden for museets arkæologiske ansvarsområde. Dette blev gjort ved, at der med gravemaskine blev trukket en 2 m bred rende, hvor elkablet skulle gå (eltracéet). Ved forundersøgelsen blev der fundet en række hidtil ukendte pladser fra forhistorisk tid. Denne artikel handler om den vel nok mest interessante af disse pladser: Den, der ligger ca. 1 km nord for Vester Hassing, ved gården Dydskovgård, som pladsen blev opkaldt efter.

Historisk kort over området. Udgravningen er markeret med rødt. Det ses hvordan bopladsen er placeret på grænsen mellem de grønne vådområder og de lyse højere områder.

Boplads med atypisk placering

Når man leder efter spor af forhistoriske menneskers aktiviteter, er der steder, det er mere oplagt at kigge end andre. Da landet har hæ-

Den yngre gårdsenhed er markeret med rødt, den ældre gårdsenhed med gult mens bronzealderhuset er markeret med blåt.

vet sig nogle meter siden forhistorisk tid, og i øvrigt i stort omfang er blevet drænet i nyere tid, forventer man ikke at finde bebyggelse i lavtliggende områder. Derudover ses det ofte, at lokale højdedrag i forhistorisk tid blev foretrukket ved anlæggelse af beboelse.

Pladsen, som denne artikel handler om, var ualmindelig, idet den var anlagt i et temmelig lavtliggende område. Det var derfor lidt af en overraskelse at se bebyggelsesspor dukke frem under mulden her, hvor bopladsen var placeret på to ganske lave højninger i terrænet. Mellem disse kunne man se, at der havde været fugtigt på den tid, hvor stedet havde været beboet. På ældre kort er der i historisk tid angivet signatur for mose- og engområder helt op til pladsen mod nordvest.

Anlæggelsen af elkabeltracéet fordrede en arbejdsbredde på 10 m, hvilket gav museet et vindue på 10 meters bredde i tracéets længderetning, hvor mulden blev fjernet og bopladsen undersøgt. Da mulden blev gravet bort, fremkom en mængde stolpehuller, som for en stor dels vedkommende så store og kraftige ud. Af deres indbyrdes placering fremgik, at der var tale om resterne af huse og hegn, og på grundlag af deres udformning blev det antaget, at der var tale om gårdsanlæg fra yngre jernalder. Denne datering måtte dog hurtigt korrigeres, da den keramik, der fremkom ved undersøgelsen af anlæggene, viste sig at være betydeligt ældre. Keramikken var således karakteristisk for tiden lige omkring Kristi fødsel. Dermed føjede undersøgelsen endnu en brik til den nordjyske bebyggelseshistorie, da gårdsanlæg med hegn ellers ikke er kendt i museets ansvarsområde før yngre jernalder, der begynder omkring år 500 efter Kristi fødsel.

Spændende hegn

Umiddelbart kan det lyde mærkværdigt, at fundet af resterne af noget så undseeligt som et hegn kan vække opsigt, men i arkæologisk sammenhæng er der imidlertid en række perspektiver i netop hegn, der retfærdiggør entusiasme. Hegn er interessante, fordi de indikerer, hvilke bygninger der hørte sammen, og hvad der udgjorde en

Resterne af hegnet ved den yngre gårdsenhed under udgravning.

gårdsenhed. Endvidere indikerer størrelsen af det indhegnede areal noget om gårdens størrelse og beboernes sociale status.

Udgravningen blotlagde dele af to indhegnede gårdsenheder, der sandsynligvis ikke har været samtidige. Den vestlige, hvor hegnene forbinder to langhuse, er den yngste. I den undergrundsflade, der fremkom, efter at mulden var fjernet, sås hegnet her som en række aftegninger af stolpehuller, der udgik fra gavlen af det ene hus, sluttede sig til gavlen af det andet hus og fortsatte i samme retning.

I det østligere og lidt ældre gårdsanlæg var hegnet ikke forbundet til husene. Inden for hegnet, der var anlagt som en gravet grøft, fandtes resterne af et langhus og en lille lade. Ved udgravningstidspunktet var den opfyldte grøft bevaret i en dybde af 40-45 cm. I bunden af grøften var der nedrammet tilspidsede stolper i en afstand af 25-35 cm, hvorefter grøften var blevet fyldt med jord for at holde på pælene. Inden for udgravningsfeltet fandtes en indgang i hegnet mod syd. Indgangen sås som et par kraftige stolpehuller, hvorimellem der ikke var hegnsgrøft.

At beboerne af gårdene fra tiden omkring Kristi Fødsel ikke var de første på lokaliteten, vidnede fundet af en forholdsvist velbevaret tomt af et langhus fra yngre bronzealder om, placeret lidt mod

nordøst. Dette hus havde helt i overensstemmelse med andre huse fra bronzealderen ikke et tilhørende hegn.

Tilflyttere?

I området omkring Vester Hassing er der gjort flere fund af velbevarede bopladsrester fra samme periode som de to indhegnede gårdsanlæg. Fælles for disse pladser er, at de er placeret på højere beliggende og tørrere jorder. Men hvorfor man ved Dydskovgård derimod har valgt at slå sig ned nærmest med tærne i vandkorpen, står hen i det uvisse. Under alle omstændigheder må beliggenheden have betydet, at der har været andre vilkår for udnyttelsen af jorden end på de mere tørre arealer, og hvorvidt placeringen er valgt af lyst eller nød, kan man kun gisne om.

Som nævnt er der ikke fundet rester af hegn på de højere placerede pladser, selv om bevaringsforholdene har været gunstige. Kigger man længere nordpå i Vendsyssel, er indhegnede gårdsanlæg fra tiden omkring Kristi fødsel derimod forholdsvis almindelige. En mulig tolkning af gårdsanlæggene fra jernalderen på Dydskovgård-pladsen kunne derfor være, at der er tale om en gruppe af mennesker, der er flyttet til området fra nord, hvor det var skik at indhegne sin gård. Da tilflytterne ankommer, er de gode og veldrænede jorder allerede optaget, og man må tage til takke med en mere marginal placering. Dog viser huset fra yngre bronzealder, at stedet har været valgt til beboelse i flere omgange gennem forhistorien, så placeringen ned til moseområderne har tilsyneladende ikke været så ringe endda.

Nedgravningen af elkablet har givet et kig gennem et smalt vindue til en på flere måder atypisk boplads med en række interessante perspektiver. Netop projekter som nedgravning af kabler, der så at sige skærer sig gennem alle landskabsformer, giver muligheden for at eftersøge fortidsminder på steder, hvor man ikke forventer, at de skulle dukke op, som det var tilfældet ved Dydskovgård.

Hegnsgroften ved den ældre gårdsenhed er her blevet snittet ved at den ene halvdel er blevet fjernet. I grøften ses aftegningerne af de tilspidsede nedrammede hegnsstolper.